Jessica Fiks, redacteur

UITGEBALANCEERD RANTSOEN VOORKOMT GEZONDHEIDSPROBLEMEN

“Door preventieve maatregelen kun je een hoop leed voorkomen”

‘Let op voederwaarde en mineralen’, schreef rundveedierenarts Dick de Lange in de allereerste *Herkauwer* in 1995. Nu 25 jaar later blikt hij terug. “Goede mineralenvoorziening is, was en blijft enorm belangrijk voor een goede productie en gezonde koeien.”

Dick werkte destijds bij GD in Boxtel, inmiddels werkt hij al vele jaren als rundveedierenarts bij adVee dierenartsen. Maar gevraagd of hij wil meewerken aan dit jubileumnummer twijfelt hij geen moment en zegt ja. “Ik werkte bij GD als rundveedierenarts op het gebied van voeding- en productiestoornissen. Voeding is nog steeds mijn specialisme. Er is zoveel afhankelijk van goede voeding. De voorefficiëntie is enorm verbeterd en tegelijkertijd kunnen we daarin nog steeds slagen maken.”

Minder bedrijven, maar met meer koeien

In *Herkauwer* 1 schrijft hij het als volgt: ‘Naast de voederwaarde moet u bij de rantsoensamenstelling ook rekening houden met het mineralenaanbod. Het is dan ook verstandig het mineralengehalte van de gras- en snijmaiskuilen te laten onderzoeken. Het gehalte aan natrium, kalium, fosfor, calcium en magnesium kan per kuil enorm verschillen. (..) Een tekort aan calcium en magnesium kan problemen geven met melkziekte. Dit kan optreden rond het afkalven en tijdens de lactatie. (..) Met een goede samenstelling van het rantsoen kunt u gezondheidsproblemen voorkomen.’

Dick: “Destijds volstond een algemeen advies voor 80 tot 90 procent van de bedrijven. Veel bedrijven zijn echter gestopt. De veehouders die zijn doorgegaan, zijn in het algemeen gegroeid in aantal dieren. De melkproductie is gemiddeld flink gestegen en de diergezondheid naar een hoger plan getild. Ook zijn bedrijven zich gaan specialiseren, kozen voor een biologische bedrijfsvoering of kringlooplandbouw. Door deze enorme diversiteit volstaat een globaal advies niet meer, het is nu maatwerk. Je kijkt per bedrijf wat de vraag of het probleem is, onderzoekt het rantsoen, overlegt met de voeradviseur en veehouder en voert verbeteringen door. Je bekijkt samen de gegevens die uit de diverse onderzoeken zijn gekomen. Zoals tankmelkonderzoek, kuiluitslagen en bloedonderzoek. Je geeft advies, coaching en sturing. Om zo aan de bedrijfswens te kunnen voldoen en de diergezondheid op een goed peil te houden.” ▶

Dick de Lange

Jessica Fiks, redacteur

Voeding

Let op voederwaarde èn mineralen

Voor het winterrantsoen 1995/96 hebben veel melkveehouders goed kuilgras. De kwaliteit van de maïs valt tegen. Het is zaak om met dit grote kwaliteitsverschil in ruwvoer een gezond rantsoen samen te stellen. Voederwaarde en mineralen spelen daarbij de hoofdrol.

Om een goed rantsoen samen te stellen is het belangrijk dat u het ruwvoer laat analyseren. Uit onderzoek van het Bedrijfslaboratorium in Oosterbeek blijkt dat voorjaarskuilen over het algemeen van uitstekende kwaliteit zijn. Het voer heeft een hoog VEM-gehalte. Het eiwit is voor de koe goed beschikbaar. Dit betekent een hoog DVE- en een laag OEB-gehalte. Dit is gunstig omdat bij veel gras in het rantsoen het OEB gauw te hoog wordt, wat overbelasting van de lever geeft.

Voorjaarskuil: te veel suiker

Een punt van aandacht is het hoge tot zeer hoge suikergehalte in de voorjaarskuil. Suiker is een goede energieleverancier, maar de koeien zijn geneigd van dit smakelijke voer snel en veel op te nemen. Hierdoor dreigt pensverzuring. Suiker wordt namelijk snel in de pens afgebroken. Als dieren in één keer veel suikerrijk voer opnemen, verzuurt de inhoud van de pens en worden ze ernstig ziek. Dit kunt u voorkomen door te zorgen voor een gelijkmatige voeropname. Zorg dat de dieren 24 uur per dag over kuilgras kunnen beschikken. Verder kunt u kuilvoer mengen met snijmaïs of CCM (Corn Cob Mix). Maïszetmeel verteert namelijk veel trager dan het suiker in het gras. Kies verder krachtvoer en bijprodukten die langzaam verteerbare pensenergie bevatten.

Snijmaïs: lage voederwaarde

Zeker op droogtegevoelige gronden valt de voederwaarde van snijmaïs dit jaar tegen. Daar komt bij dat de korrels van verdroogde maïs moeilijk verteerbaar zijn.
Door de maïs te voeren in combinatie met suikerrijke voordroogkuil kan toch een redelijke verteerbaarheid worden verkregen. Veehouders die onvoldoende suikerrijke voordroogkuil beschikbaar hebben, kunnen (pers)pulp in het rantsoen opnemen.

Te hoog kaliumgehalte

Naast de voederwaarde moet u bij de rantsoensamenstelling ook rekening houden met het mineralenaanbod. Het is dan ook verstandig het mineralengehalte van voordroogkuilen te laten onderzoeken. Het gehalte aan natrium, kalium, fosfor, calcium en magnesium kan per kuil enorm wisselen. Snijmaïs hoeft u niet apart op mineralen te laten onderzoeken omdat de mineralengehaltes vrijwel constant en daardoor goed te schatten zijn.
In veel voordroogkuilen is het calcium- en magnesiumgehalte voor melkkoeien laag. Een tekort aan calcium en magnesium kan problemen geven met melkziekte. Dit kan optreden rond het afkalven en tijdens de lactatie.
De kalium- en fosfaatgehalten zijn in kuilgras daarentegen vaak te hoog. Met name het hoge kaliumgehalte kan gezondheidsproblemen veroorzaken. Zorg er daarom voor dat de (bij)produkten die u aankoopt een laag kali-gehalte hebben.
In een grasrantsoen zit over het algemeen voldoende natrium. In een rantsoen met veel snijmaïs kan er snel een tekort aan natrium ontstaan. Zout bijvoeren is dan nodig.

Gezond rantsoen

Behalve met de gehaltes in het voer wordt de mineralenopname ook beïnvloed door de passagesnelheid in de darmen. Koeien die als gevolg van een hoog eiwit- of suikergehalte dunne mest hebben, nemen weinig mineralen op.
Hou het komende stalseizoen vooral rekening met de voederwaarde (suiker) en mineralen. Met een goede samenstelling van het rantsoen kunt u gezondheidsproblemen voorkomen.

Drs. ing. D. de Lange, Boxtel

Een goed rantsoen is afgestemd op een hoge produktie, maar houdt ook rekening met de gezondheid van de melkkoeien.

GD Herkauwer 1 oktober 1995

GD 5

Geen dieren tussen wal en schip

"Een voordeel nu ten opzichte van vijfentwintig jaar geleden? Er zijn veel meer gegevens beschikbaar. De rol van wetenschap en praktijk is meer gecombineerd. Zoals de gegevens van de Mineralencheck, zodat je weet of je te veel of te weinig mineralen voert. Maar ook het voederwaarde-onderzoek is uitgebreider.' Zo heb je hebt meer inzicht in hoe de rantsoensamenstelling is, welke effecten dat kan hebben en hoe je de voervoorziening kunt optimaliseren", legt Dick uit.

"Met de uitslag van de Mineralencheck weet je wat je voert, wat de koeien ervan opnemen en wat je moet aanpassen. Is het rantsoen zoals het moet zijn? Door de uitslagen kun je gericht handelen op een bedrijf. Je wilt geen teleurstellende resultaten en een zo optimaal mogelijke productie. Klauwproblemen, lage weerstand, zwakke kalveren of aan de nageboorte blijven staan; het zijn enkele problemen die je kunt verminderen door je voeding te optimaliseren."

Wat hij ook signaleert is dat er in Zuid-Nederland minder weidegang wordt toegepast. "Je ziet het wel meer terugkomen, maar koeien die jaren op stal hebben gestaan moeten daar eerst weer aan wennen. Als je buiten in de wei gras eet, is je mineralenvoorziening anders dan wat je op stal krijgt gevoerd. De zomers waren daarnaast erg droog de afgelopen jaren, dan wordt het gras meer beregend. In de zomer zie je bijna geen grasgroei, in de herfst wel. Selenium, mangaan en zink is op sommige gronden wel aanwezig en op andere niet. Moet je aanvullen en hoe dan? Je wilt niet dat er dieren tussen wal en schip vallen omdat ze iets niet binnen krijgen."

Gevolgen voermanagement

Dick vindt door de dynamiek het werk nog altijd interessant. "De dieren die onze veehouders hebben gezond houden, met een optimale productie en daarnaast passend binnen de regelgeving. Voor zieke dieren heb je eigenlijk geen tijd en geen geld, dus is het belangrijk om de diergezondheid te waarborgen. Door preventieve maatregelen te nemen, kun je een hoop leed voorkomen. Ik denk dat we de komende vijfentwintig jaar nog meer stappen gaan zetten op het gebied van voeding. Dat we nog beter weten wat er speelt en welke gevolgen bepaalde mineralen hebben. Dan blijft ook mijn werk gelukkig in beweging", sluit hij lachend af. ■